

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végeztünk.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél iren.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltetnek.
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Őszi hangulat.

Kint a mezőn bolyongok
Nagy némán, szótalán,
Kopár kietlenségben
Az élő: egy magam.

A magány, a tar mező
Átmarkolja szívem;
Egy fény sáv, egy szivverés
Egy csöpnyi hang nincsen.

Avas, köd pára lepte
Kórok imitt-amott;
Megdöbbenek... Óh én is
Mért nem vagyok halott?

Igy élni!... A lelkemben
Ezer melódia
Szin, fény s keshedt fogolyként
Kell itt bolyongnia.

Zürni az avasvilág,
Rám is hulló ködét...
Hol vagytok szép álmaim,
Miket egykor szövék?

Gr. Degenfeld József elnöki megnyitó beszéde.

Főtiszteletű és Méltóságos Egyh.-ker. Közgyűlés!

Tisztelettel van szerencsém a közgyűlés összes megjelent tagjait üdvözölni.

Legutóbbi együttlétünk óta a hirtelen halál elragadta tőlünk egyházkerületünk egyik nagy-érdemű tagját egyházi közéletünknek buzgó és lelkiismeretes munkását Soltész László egyházkerületi tanácsbíró hajduszoboszlói lelkészt. Indítványozom, hogy közgyűlésünk az ő áldott emlékét jegyzőkönyvében kegyeletesen örökítse meg.

Tavaszi közgyűlésünk óta több nevezetes mozzanat merült fel egyházi közéletünk terén. Ez idő alatt vette kezdetét egyházi új törvényeink végrehajtása. Az egyházalkotmányi, lelkészválasztási stb. törvények végrehajtása elég simán ment, s ez irányban nehézségek nem igen merültek fel, annál nagyobb hullámokat okozott azonban az adózási törvény, melynek végrehajtása sok nehézséggel jár s különösen a lelkészi nyugdíjintézet életbeléptetése, mely lelkészi köreinkben valóságos elkeseredés hangulatát idézte elő.

Kétségtelen, hogy a nyugdíjintézet, súlyos terheket ró lelkészi karunk vállaira, melyek nem látszanak arányban lenni azon előnyökkel, melyeket lelkészeink ez intézménytől várhatnak.

Sajátságos körülmény, hogy a vonatkozó törvényjavaslat annak idején, az egyházmegyét, az egyházkerületeket, az egyetemes konventet és a zsinatot megjárta s érdemleges észrevétel az ellen, úgy szólván sehol sem merült fel. Csak mikor a végrehajtás kezdődött meg, emelkedtek ellenséges hangok, melyek utóbb kétségbeesett védekezéssé fajultak.

Ily körülmények közt az egyetemes konvent, a nyugdíjbizottság javaslata alapján, mindazon könnyítéseket és módosításokat eszközölte a végrehajtási utasításon melyek szükségesek s egyszersmind lehetőek voltak, hogy lelkészi karunk súlyos terhei enyhíthessenek. Ugyanez indokból az egyházkerületi pénzügyi bizottság javaslata fekszik a főtiszteletű közgyűlés előtt, mely szerint az anyagilag kevésbé erős lelkészeink a nyugdíjintézet által rájuk rótt terhek tekintetében anyagilag is segíeytetnének. Hasonló segíeyt azonban elvárnánk az egyházmegyéktől is, illetve az azok kezelése alatt lévő gyámintézetektől.

Igy remélnünk lehet, hogy az elégtelenség lassan le fog csillapulni.

* * *

A debreceni főiskolánkban létesített bölcsészeti fakultás a fejlődés útján van. A tavaszi

egyházkerületi gyűlés által megválasztott két bölcsészeti tanár előadásait a jelen tanévben már megkezdette. A főtiszteletű közgyűlés előtt fekszik a javaslat, két újabb bölcsészeti tanszék szervezése iránt, mely tanszékek a tavaszi közgyűlés által volnának betöltendőek. A tervezett, és tanárképzővel összekötött bölcsészeti fakultás, ha lassan is de biztosan halad a teljes megvalósulás felé.

* * *

Már legutóbbi közgyűlésünk megnyitása alkalmával felemlítettem a mostani időknek, református egyházunkra, sőt az egész protestántizmusra kedvezőtlen irányzatát. Ezen kedvezőtlen irányzat azóta csak öregbedett.

Több újabb intézmény kormányi és törvényhozási intézkedések, s társadalmi mozzanatok bizonyítják ezt.

Ennek folytán egyházunk kénytelen valóságos védelmi álláspontra helyezkedni, azon támadások ellen, melyek az irántunk való jó indulat leplebe hurkolva, annál fájdalmasabban érintik egyházi közéletünket s egyházunk békekötések és törvények által biztosított autonómiáját.

A lelkészi javadalom óhajtott emelésén kívül, az időknek ezen reánk kedvezőtlen irányzata volt egyik fő oka annak, hogy lelkész karunk egy tekintélyes része az ősön Budapesten tartott lelkészi kongresszuson országos lelkészi egyesületté tömörült.

Egyházunk jogainak és érdekeinek minden oldalról való megvédése kétségtelenül legelső sorban hivatalos egyházi testületeink feladata és kötelessége.

Azonban ezen hivatalos egyházi testületeknek is szükségük van, különösen a mostani nehéz időkben, hogy minden oldalról támogatásban részesüljenek.

Ily támogatást várok én, az ujonnan alakult lelkészegyesülettől s azon reményben, hogy ezen támogatásra mindenkor és minden körülmények közt feltétlenül számíthatunk, hogy a lelkészegyesület a tuzásoktól ezentul is tartózkodni fog, hogy oly hatáskört, mely csak a hivatalos egyházi testületeket illeti meg, magának vindikálni nem fog, hogy egyházi életünk két főtényezője, a lelkészi és világi elem közt anynyira szükséges jó egyetértést és együttműködést zavarni nem fogja, csak örömmel üdvözölhetem, az országos lelkészi egyesület megalkulását, mely egyelőre az 1848. évi XX. t.-c. teljes végrehajtásának jogosult jelszavát tüzte zászlajára.

Jelen közgyűlésünkön jelennek meg először, az új törvények alapján a tanítói kar érdemes képviselői, kiket mint egyházkerületi közgyűlésünk új alkotó tagjait ezennel üdvözlök.

Ugyancsak ezen közgyűlésünkön jelennek meg a tanügy többi képviselői is az új törvény által megállapított választási módokat alapján. Bár én ezen választási módokat szerencséseknek sohasem tartottam, mindamellett is azon reményemnek adok kifejezést, hogy mint sok más intézmény, melytől kezdetben félünk s utóbb mégis beválik, az új választási módot is végeredményében egyházunknak javára fog szolgálni.

* * *

Végre megkívánok emlékezni tisztelt elnöktársamról, a főtiszteletű és méltóságos püspök úrról, kit aggsága és ebből származó testi gyengesége ez alkalommal is megakadályoztak, hogy tanácskozásainkon részt vegyen. Két alkalomból kívánunk róla megemlékezni, először azért, mert a püspök ur ma töltötte be életének 93-dik évét, másrészt pedig azért, mert ő a nyár folyamán Őfelsége részéről egy igen magas, de általa teljes mértékben megérdemelt legfelsőbb kitüntést nyert.

Indítványozom, méltóztassék a főtiszteletű és méltóságos egyházkerületi közgyűlés a püspök urat mind két alkalomból üdvözölni, s tekintettel arra, hogy ő most a szokottnál is gyengébb egészségben van, engem meghatalmazni, hogy néhány közgyűlési tagot magam mellé vévén a püspök urat alkalmas időben, a közgyűlés nevében üdvözölhessem s neki a közgyűlés jókívánatait tolmácsolhassam.

Ezek után a közgyűlést ezennel megnyitom.

Meghiusult küldetés.

A protestáns magyarság körében a legnagyobb aggodalom vett erőt a lelkeken az uralomra jutott reakciós áramlat és ultramontán irányzat következtében.

Azok a dolgok a melyek a fórumon történnek és az ugynevezett nagy nemzeti kormány megalakulása óta történnek, csak nevelték az aggodalmakat, melyeket a kultuszminiszter személye iránti bizalmatlanság egész a hurok tulfeszüléséig megnövelt.

Ez az oka, hogy a protestantizmus is megmozdult és országosan szervezkedni kezdett; társadalmilag is, másképen is. A protestáns vi-

dékek képviselői már érzik is ez áramlatot. Ezután még jobban is érezni fogják. A Thaly Kálmán és társainak a deklarációja felett is lebeghet ilyen vonatkozás. De történik más is. Kálvin szövetség címe alatt a kormányhoz közel álló conservatív elemek amolyan keresztyén kálvinista socialismussal óhajtanak kísérletezni. Mások Mezőfi újászervezett szociálistáival keresnek összeköttetést. Többen egyenesen a néphez is készek apellálni s mindezt az önvédelem ösztönszerű érzete és követelménye miatt.

A hivatalos hatóságok is bele sodortatnak a napról-napra erősülő és mindinkább mélyebb medret ásó, de eddig még mindig békés jellegű küzdelembe. Zsinaton, konventen, közös protestáns bizottságokban, kerületeken, egyházmegyéken, általában minden gyűléseinken felhangzanak a „Recrudescunt“ motivumai. A diplomáciai jegyzék váltások, a melyek a háborút megelőzik, napirenden vannak, sőt megkezdődnek a felvonulások is. Ilyen felvonulás volt az Országos Lelkészegyesület megalakulása és állásfoglalása, melynek fontosságát és horderejét ugyan többen a protestáns főurak közül is félreismerték, de a mely országszerte a legnagyobb hatást váltotta ki és a kormány retrográd irányzatával szemben az összes liberális elemeket felvillanyozta és talpra állította. De felhívta és talpra állította a kormány figyelmét is, mely részint egyes miniszteri nyilatkozatokban nyert kifejezést, részint a kormányhoz politikailag közel álló a protestáns közéletben szerepet vivő tisztelt férfiak mozgósításában és kiküldetésében határozódott.

E kiküldetések célja lett volna a prot. egyházi vezetők nyilatkozatait ellensúlyozni, a jelentkező aggodalmakat eloszlatni és a kezdődő ellenállást leszerelni.

Ily küldetés jutott a tiszántuli egyházkerület közgyűlésén Mezőssy Béla földmivelésügyi államtitkárnak, a ki a csaknem 10 szavazatot képviselő felsőszabolcsi egyházmegyére, összeköttetésére támaszkodva egyéni képességeinél fogva is e megbízatásra (a melyet lehet hogy csak úgy önként is vállalhatott) a legalkalmasabbnak látszott.

Ha küldetése mégsem sikerült, nem rajta mulott. Itt nagyobb erők léptek sorompóba, mint a milyenekkel egy ember megküzdhetett volna. A magyarság nyugtalansága volt ez az elementaris erő, mely akármilyen nagy hajót elmerít, ha ellenébe evez és akármilyen kis csónakot kikötőbe juttat, ha sodrát követi.

Azután a Báró Bánffy beszéde a melynek hatása a kormány vallásügyi politikáját illetőleg mindenütt egységesen megnyilatkozott és a fő-

gondnok gróf Degenfeld József elnöki megnyitója, mely a különböző utakon induló de egy célra törekvő irányokat mesterien egybetudta forrasztani és egymással össze tudta hozni: ezek is kétségtelen, előkészítették a helyzetet, a melynek képe az, hogy a Mezössy küldetése meghiusult és a helyzet maga még rosszabbra változott.

A harc és a mérkőzés az új iskolai ügyi törvények s azok végrehajtása tárgyában beadott alsószabolcsi indítvány tárgyalása alkalmával folyt le. Mezössy Béla ez alkalmat ragadta meg arra nézve, hogy Apponyi és a kormány álláspontját megvédelmezze. Mi a kik vele szemben állottunk, elismerjük, hogy e feladatot a legnagyobb bravurral teljesítette. Elsőben a törvény és a miniszteri utasítás ismertetésével parirozta az ismeretes ellenészrevételeket. Azután szélesebb alapon adott beszédének és a kormány általános vallásügyi politikájának a tárgyalására tért át és ügyesen háritott minden bajt az előző kormányok nyakába. Végül támadásba ment át és a Lelkészegyesület, a szekularizáció, az egyháziak s világiak közti rivalitás kérdéseit vetette a mérlegbe és Baltazar eljárását, a múlt számban közlött elnöki megnyitót vette bonckés alá.

A mit egy nagy koalíciós ember megtehetett, megtette. Mint egy középkori lovag fényesen küzdött, de utóvégre is egymagában maradt, elborították a közbeszólások nyilai és leverte a köztudat, a mely a törvényt hibásnak tudja, az aggodalom mely mindenkinek a lelkét elborította és az ellenállás ébredni kezdő, megmozdulni készülő ereje, mely ha valóban felkél, az egész rendszert elfogja seperni.

Ha azért a kormány és a mai helyzet vezetői emberi a mi és a magyarság kézvélémenyének megnyugtatót szükségesnek tartják, másként intézkedjenek. Nem előttünk egyénileg rokonszenves, fényes tehetségű, közgyűléseinken vezérkedő férfiak kiküldetésével és lejárásával, hanem a vallásos békét és egyenlőséget biztosító intézkedések megtételével, a békét és egyenlőséget biztosító törvények megtartásával, a felekezeti; az államra is veszedelmes tuzó irányzatok visszatartásával, mindenekfelett a pártatlansággal vallási ügyekben és a tényekkel. Valami nagy megnyugtató ténybeli cáfolatot várunk. Nem szavakat, hanem valóságos tetteket; mindenkit meggyőző, mindent lecáfoló hatalmas tetteket. A mi körülményeink közt valóságos csodát. De mi megvagyunk győződve, hogy a csodák még mindig lehetségesek, hogy a magyarság nagy belső harca még ez ideig elkerülhető. El kell hát kerülni. De ha nem lehet s ha nem akarják? Akkor nem kell tőle félni és

bátran bele kell kezdeni. A kormány megbízatás és kiküldött útján próbálkozott velünk. A küldetés nem sikerült. De ha mi mindnyájan talpra állunk, azoknak a küldetése, a kik a magyarság és haladás igazainak a kiküzdésére vállalkoznak, nem fog meghiusulni és kudarcot vallani.

dr. Ferency Gyula.

„Az elfelejtett kapocs.”

Bizonyára lelkes barátja és hive Eugenius Objectivus a ref. lelkészegyesületnek. És nem csalódom, ha azt hiszem, hogy a Krisztusi szeretet sugallta szavait. Dehát mi akik minden hiba észrevételénél pozitív és félre nem érhető megjelölést óhajtunk és kívánunk, hogy a kevésbé beavatottak is tisztán láthassanak, nem vagyunk abban a helyzetben, hogy elméleti fejtegetésekkel megelégedhessünk s „a jó akaratú jól megfontolt irányítást bölcsen és szeretettel nagybecsű figyelemre“ méltathassuk. Mert hiszen ha baj van, annak felderítése szükséges és a remediumra is szükségünk volna, hogy annak az irányításnak eleget tehesünk. Én a magam gyarló eszével a bajt nem tudom kihámozni az „irányításból“ a remediumot meg éppen nem látom.

Baj nincs. Mert hiszen az a kongresszusi megállapodás, a mely a tüzesebb kedélyek lecsillapításával érvényre jutott, hogy t. i. az u. n. hivatalos egyház elkerülésével nem óhajtunk se állani, se más faktorhoz járulni kívánságaink, határozataink teljesítése végett, elég kapocs volna. Csakhogy erről se, másról se vett tudomást a hivatalos egyház. Furcsa biz' ez! Mert a „közmeagygyződés“ nyilvánult meg ott a lelkészi kongresszuson, t. i. a lelkészek többségének közmeagygyződése, a mely az illető lelkészek, egyházközségeinek is egyuttal meggyződése volt és az ma is. A kapcsot a kongresszus megcsinálta. De hogy „a hivatalos egyház“ nem akarja ezt a kapcsot magába akasztani: ez a tény. És itt van a baj. És ez a kisebbik baj! Mert hiszen ezen a ponton erősebbek vagyunk, minthogy a sokképpen megnyilvánult hatalmi tultengéssel szemben ellentállani ne tudnánk. A remedium itt szükséges. A „közmeagygyződést“ itt kell érvényesíteni. Az a rettegett konvent ugyanis sok galibát csinál. Emberek testülete! A jóakaratu, jól megfontolt irányításra annak volna és van szüksége. Akkor aztán a lelkészegyesülettel megfogja találni a kapcsolatot. A nagyobbik baj az, hogy „a jó akaratú és jól megfontolt

irányítás“ ott nincs, vagy ha volna is, mitse ad rá. Hiába! A kor szelleme, mely a ref. papság ellen irányult, már ott is diadalát üli. A jobb lelkek méltó háborgására. Mi lesz ennek a vége? Kacagás. Csakhogy az a kacagás a református egyház felett fog elhangzani az ellen kárörvendő tátott szájából, amelylyel még hamarabb szeretne benyelni bennünket.

Az okosabbaknak nekünk kell lenni. Mert bölcsesség — ha részszerint vagyon is bennünk — talán mégis több van, mint azokban, akik nem akarják belátni, hogy a lelkészekkel együtt áll vagy esik az egyház is!

A forma, a törvény, a hatalom! A szellem s annak hatalma a miénk.

A törvényt lehet alkalmazni, lehet végrehajtani, de a szellemi hatalmat semmiféle törvénynyel békóba verni nem lehet.

A mult története sok példát mutat erre! S elvégre nekünk a mult története is ér még valamit. Jó volna, ha a kik nem ismerik ezeket — forgatnák egyházunk megírt történetének lapjait. Talán egyes nagy ősökre büszke utódoknak sem ártana meg!

Ha valaki az 1907. évi szept. 18. 19-iki országos református lelkészegyesületi közgyűlés jegyzőkönyvét olvasgatni fogja — ma még nincs közkézen, meg fog győződni belőle, hogy a lelkészegyesület ellen eleddig elhangzott minden kirohanás a tudatlanság bélyegét hordozza magán, s Eugenius Objectivus is látni fogja, hogy „figyelmeztetései“-re nem volt szükség, hiszen azokat nem is ismerjük, de a nélkül is megtalálta a helyes utat és módot a kongresszus a hivatalos egyházzal való kapcsolatra.

Ha ő jogosultnak érzi magát, hogy hangsúlyozottan *figyelmeztetéseket* tehetett a „sokat markoló hévben“ levő bizottságnak, talán arra is vehetett volna bátorságot, hogy a konventhez terjesszen fel „irányító“ utmutatást. „Tele torokkal“ való kiabálással csakugyan nem érünk célt. Tenni kell: Szóval írásban. De nem úgy, hogy a lelkészek kongresszusában keressük a bajt, mikor az másutt van.

Nem úgy csinálják ezt a pópista atyafiak! Ők tesznek. Nem szóval, nem írásban, de csengő pénzzel is, — mivel hogy nekik van! Van pedig azért, mert az országos ref. lelkészegyesület által hozott és a konventhez felterjesztett határozat még nincs végrehajtva. És ha nem lesz végrehajtva — okai lesznek: Pápa meg a többi eddigi egyh. kerületi gyűlések színhelyei.

A magunk szemében már megtaláltuk a

szájkát is, lássuk meg a másokéban a gerendát. Ha kell: erős szerszámokkal lökjük ki onnan.

Vajdahunyad.

Kovács Sándor
ref. lelkész.

„A betű megöl . . .“

A nov. 6-iki igazgatótanácsi ülésről szóló tudósítás adta tollamra és elmémbe fenti bibliai citatumot. De meg predikálok is felőle elégszer, mert napjainkban igen-igen szükség van arra, hogy beszédeink textusául fenti szavakat alkalmazzuk.

Hiszen konstatálhatjuk azt is, hogy amíg a mult zsinati törvények csak 498 §-sal szabályozták közös egyházunkat; addig a legujabb 601 §-sal megrakottan tétetett a király elé, s felséges urunk bársonyszékesei belőlök egy párt meg is nyírbáltak, s csak az ő gyémánt finomságu pengéjük kritikai élének köszönhetjük most már, hogy befüstöltetett, bemirháztatott, reájok mondván végáldásul: requiescat in pace. És még mindig van olyan komor bus atvankfia, ki nem érzi — persze már a betűktől feje körül zugni a reakció setét szellemét?!

Szó ami szó, mi is kezdünk hát el — majd t.-betűt irtam — betűsödni, s hosszúra, lagymatagra engedjük terelni minden néven nevezendő egyházi életünket. S így aztán nemcsak, ha nyájaink spondeuszokban el-ellépdelnek legelőinkről, s átesapnak a másikba, ahol nem szabad őket „tételes torz vallás“ hiveinek nevezni; mert ők „Kuruc katolikusoknak“ mondatnak majd . . .

Vigyázzunk! A gyertyát nem azért gyújtjuk meg, hogy a véka alá rejtsek . . . De éppen a mi életünkben látok ilyen jelenségeket. S hogy objektív maradjak:

Istenben boldogult Mártha József es.-bagosi lelkész nekrológiát,* ámbátor nemcsak egyh. megyei, de kerületi ember is volt, se kartársa, se barát, se hivatalos személyiség nem akadt, hogy ezt is spártaiasan, de legalább az illó tisztelet hálaadójaul e lapban megírja; elhunytja azonban szükségessé tette, hogy oda bármi névre hallgató kiségitő állítassék, azért pedig, mert az ott működő s. lelkész szept. végén Dobrára ment. Iskolája állami, szerencsére igazgató tanítója elvégzi az istenitiszteletet. De keresztelést, esketést, comuniót nem végezheti és a ki ismeri itt, különösen ősz idején az utakat, elképzelheti, hogy ha a bagosi atyafinak lelkiszükségeinek kielégítésére és az egyházi rend megtartására van sürgősen szüksége, az néha hacsak a képzelet szárnyaira nem veszi kisedét s át nem repül hozzám, vagy én ő hozzá, másképen e szükségét ki nem elégítheti.

Na kérem, mostmár ilyen esetekben, a betűhöz való testi, lelki rabszolgai leláncolás miatt, mint az igazgatótanácsi ülésből is olvasom, a bibliai sátán angyalai módjára — éltető kenyér helyett kövel fizetik ki az éhező embert. S ha kérdjük miért? Ott e kis cikk homlokára van írva, hogy miért. Pilátus is így felelt a papifejedelmeknek: „amit megírtam, megírtam.“

* A szerkesztő zörgetelőzött e miatt az illetékes helyeken, de a nyári szétszórtság miatt eredménytelenül. Birjuk azonban egy jó barátunk ígését erre nézve s ez év nem fog elmúlni a nélkül, hogy egy érdemes kartársunk emlékét megne örökítenénk.
Szerk.

De nekem másképp felelt ám a bagosi presbiterium a nyájnak előjárói, mikor tudomásokra hoztam, hogy kértem már kíséretet csak 1908. febr. 1-ig esperestől, dékántól, püspöktől, de semmi segítség nem érkezett. A püspökségtől — két nyögésemre, pedig irva vagyon, igaz halotti énekesbe: „nyögésemre figyelmezz“ — még eddig egy kukk szavat se hallottam. Esperesünk azt mondta hiszen ő többet nem tehet — hogy a kerületen most megmozgatja a mozdulatlan sziklákat. A dékáni hivatalon látszik, hogy meg akarja törni a törvény pogányszigorúsága betűjét, de mind, mind nem tehetnek semmit, mert a *BEFŰ* olyan nagy, amit a lelkekre irtok, nagyobb a Krisztus koporsóját lezáró kőnél és letörölni onnan sehogyse tudják. S ők erre azt mondták: hát tiszteletes uram, biz ez már nagy baj, dehogy ha a pápistákhoz megyünk, ott meg attól félünk, hogy nagyon is sokat kapunk, ez pedig még nagyobb baj, hát kérdjük mostmár, mi tevők legyünk. S itt megakad az ember esze és megint felszínre jut e rövidke cikk homlokmondata.

Megöl, higgyétek el ezt akár ősz, akár ifju, akár főtiszteletű, akár tiszteletes, de Isten kertjében dolgozó kollegáim! És higgyétek el azt is, hogy e megölés gonoszabb lesz az elsőnél, mert míg a amott a setét századok lovagjai önnön magok adták a táltosok kezébe az áldozatra vitt népek leölésére szolgáló pallost, addig most úgy látszik, mintha mi, a tisztult vallás apostolai magunk metszegetnők el, a lelkek szárnyainak, égi szabadságra felszállni vágyó vezértollait.

Vajjon az a kised csapat, egy errupció alkalmával nem kepez-e majd, amár dübörgő vulkanikus sziklából, egy megtisztító láva patakocskát...?! Ezt meghozza az idő prófétáló uraim, hacsak előbb magától, egy északi szél által ki nem tisztul a láthatár. Ádná Isten, hogy így lenne.

De én addig is, azután is, haló poromban is csak azt predikálom, ami felszólalásom jelmondatának folytatása: lélek az, amely megelevenít.

Lénárd Ede,

ref. lelkész.

Német egyházi szemle.

A német *Protestáns Gyűlés* Wiesbadenben május 22—24 napjain jött össze. A gyűlésnek Schrader birodalmi képviselő által történt megnyitása után Fischer berlini lelkész ezen témáról értekezett: *Az egyházpolitikai helyzet Németországban és az egyházi liberálisok legközelebbi feladatai.* Az egyházi élet terén, mondá az értekező nagy változatosság észlelhető. Mindenfelől fölhangozik a kérdés. Mit adhat az egyház a népeknek? Nemesak elveket állíthat fel, hanem azokat be is kell vinni a nép közzé? Ez a feladata a protestáns egyesületnek. Az értekező, miután az orthodoxia féktelen támadásairól beszél, maga is élesen megtámadja a berlini városi missziót. Azt állítják, hogy a berlini városi misszióban nem folytathatnak politikai agitációt. Magának Stoeckernek ell kell ezt ismernie. Velünk liberálisokkal szemben Berlinben az egyházi választásoknál a legnagyobb szemérmelenséggel jártak el. Azt mondják, hogy a liberálisok az utcáról jönnek. A legpiszkosabb rágalomokkal dolgoznak ellenünk. Az ember szinte fél az ugynevezett „berlini hangtól.“ De azt mondhatom,

hogy a jó Isten még is jobban szereti a berlini hangot a népgyűléseken, mint a lelkészek gyűlésén (Tetszés).

Az egyházi liberálisok éppen úgy a keresztyénség talaján áll, mint a katolicizmus és az evangélikus orthodoxia. Nekünk nem kell semmiféle radikálisok. Minden kísérletet visszautasítunk arra nézve, hogy a képzettek vagy a tulképzettek rétegével új tant állítsanak fel... Nekünk a keresztyénség gondolatát be kell vinnünk a tömegbe, a szívekbe. Követeljük a szociális kérdések megbeszélését az egyházi közgyűléseken, továbbá a lelkészképzés más alapokra való fektetését. Ezen értekezéshez többen hozzá szólnak igen érdekes eszmecsere fejlődött ki Battenberg lelkész (Frankfurt), azon kijelentése folytán, hogy az orthodoxok temploma teltebb, mint a liberálisoké.

Május 22-én tartott istentisztelet után népeztély tartott, a melyet Fresenius tanár (Wiesbadenben) azon hatás rajzolásával nyitott meg, a melyet a Protestáns Egylet Wiesbaden, Nassau s általában az evangélikus egyház viszonyaira tesz. A strassburgi prot. liberális egyesülettől kiküldött Gerold lelkész bejelentette, hogy nevezett egylet egyesül a Prot. Egylettel.

Előadja továbbá, hogy az egyházkormányzat élén álló Curtius az utóbbi időben Hohenlohe emlékiratainak kiadása miatt a császári udvarnál kegyvesztett lett. A midőn a császár Strassburgban látogatást tett, közölték a Curtiussal, hogy állása az egyház élén tarthatatlan lett. Ekkor a főegyházi tanács tagjai kihallgatást kértek, de egyszerűen elutasították őket. Most aztán egyelőre semmit sem tudunk, hogy az elnökség kérdése miképen lesz megoldva.

Az értekezés főtárgya május 22-én ez volt: „A család érdeke a vallásoktatásnál az iskolában.“ Az előadó Emde (Bremen) részletesen fejtegette, hogy a mai időben, a midőn a képzés egyháziatlan volta, a nevelés céljainak demokratizálása mind jobban előtérbe lép, a család nem mondhat le a vallásoktatásról, a melyet nem pótolhat a művészet, nevelés, a mennyiben a művészet első sorban esztetikailag és nem erkölcsileg akar hatni. A vallás nevelő hatása sokkal erősebb, mint a morális oktatásé... A vallásoktatónak azonban örömmel kell az ő hitvallásának megfelelni, nem kell neki szorosán a holt anyaghoz, a könyvekhez ragaszkodni, mert így könnyen a valószínűtlenség gyanújába eshetik. Az értekezést követő vitában Rützle lelkész (Gummersbach) a seminaristáknak az eddiginél más irányú képzését követeli s tiltakozik az ellen, hogy a vallásoktatást kizárólag az előirt egyházi dogmák alapján végezzék.

Majd Traub lelkész (Dortmund) értekezett. „A keresztyén munkás szövetségekről.“ A gyűlés az értekezésre vonatkozólag a következő határozatot fogadta el: *A helyesen értelmezett protestantizmus alapján elene mondunk minden törekvésnek, a mely a munkás osztályok szövetségeit egyházpolitikai célokra használja ki, de egyszersmind rokonszenveziünk minden olyan törekvéssel, a mely a törvényesen elismert szövetségekkel a tömeg érdekét akarja elősegíteni.* Végül május 24-én Schmidt igazgató (Berlin) „Népegyház és hitvallásos egyház“ című értekezésében főképen azt a gondolatot fejtegette, hogy a hivatalos protestáns egyház még ma is középkori dogmák keretében mozog.

* * *

Az állam és az egyház szétválasztása Németországban is igen sokat foglalkoztatja a kedélyeket. Em-

lítésre méltó ezen kérdésre vonatkozólag Holdermanni lelkésznek (Rötteln), azon munkája, a melyet a bádeni tudományos lelkészi egyesület 43 évi közgyűlésére terjesztett elő. A főtartalmát az igen érdekes műnek a következőkben közölhetem:

1. „Az állam és az egyház.“ problémája kizárólag modern problema, a mely a mai modern állameszméből fejlődött ki, a mely a vallás mint a keresztyéni közügyről eddig táplált középkori fölfogás helyébe a paritásos, felekezetnélküli állam fogalmát, a rendőri állam helyébe a jog és alkotmányos államot, a felsőbb hatóság helyébe a nép lelki, erkölcsi és idealis javainak képviselőjét tette.

2. Az evangélikus egyház lényegében nem helyezkedhet szembe a modern állameszmével, sőt úgy ismeri ezt el, mint Istentől származott fejlődést, a mely az egyháznak a nagyobb önállóság áldását hozta.

3. A vége felé is, a mely felé ez a kifejlődés az általános szellemi áramlatok és politikai célzatok befolyása alatt haladni látszik: Az egyház és az állam szétválasztása, az evangélikus egyházra nézve nem lehet a dogma ügye, hanem csakis a célszerűség kérdése, a melyet a saját maga és a nép érdekei szempontjából mindkettő történelmi fejlődésének alapján kell megítélni.

4. A jelenlegi állapotnak, a mint ennek nálunk Németországban történelmivé lett typusa minden különbsége dacára az országos egyházat egyes esetekben feltünteteti, a következő előnyei vannak: Az összeköttetés az állammal, illetőleg annak fejével biztosítja a mi népünknek és az egyháznak a vallás mint általános és nyilvános ügynek a jellegét; az állami vallásoktatással az egyháznak befolyást biztosít a nép összeségének a nevelésére. Az állami theologiai facultás által előmozdítja a theologiai tudományos fejlődését és az egyház szolgálóinak kiképzését; megőrzi az egyházat a szétszakadozástól, állandó fejlődést, a szükséges anyagi eszközöket biztosítja neki.

Az állammal való összeköttetés hátrányai: A paritás érdekében követelt egyenlősítés, hanem a háttérbe szorítás az államhoz elvileg más álláspontot elfoglaló római katolikus egyházzal szemben; az állami, politikai és udvari befolyásokhoz való kötöttség; a szükséges mozgási szabadság korlátozása úgy az egyes egyházaknál, mint az összes képviselőténél, a zsinatoknál. Az állami függés benyomása a népnél, a melyre ennélfova az egyház kevésbé hathat; az „osztály-állam,“ egyházának az odiuma az egyháztól elidegenedett munkásság körében; az önségély nevelő hatásának a hiánya az állami subventió következtében.

5. Ezen problémát tisztán az állam és az egyház szétválasztásával megoldani nem lehet, a mennyiben így részint a történelmi fejlődést, részint az egyház érdekét hagynánk figyelmen kívül.

Ellenben az evangélikus egyház érdekeinek szempontjából az állammal való összeköttetés nemcsak elfogadható, hanem ajánlatos is a következő föltételek mellett: Lemondás mindenféle urasági kedvtelésekről, az iskolában, különösen a lelkészi felügyeletről; semmiféle állami subventio az egyháznak; az egyházkormányzat függetlensége az állami hatóságoktól. Ezáltal az evangélikus egyház érzékeny támadásoktól volna megmentve, másfelől több tér nyújthatnék erejének kifejtésére, továbbá az a nehézség, a melyet a jelenlegi viszonyok között a felekezetnélküli állammal való összeköttetés okoz, nagy részben megszűnnék.

Igy az egyház és az állam szétválasztásának kérdésével szemben sokkal helyesebbnek látszik az állammal való összeköttetés előnyeit, különösen az országos egyháznak, mint népegyháznak a jellegét a mennyire lehetséges fentartani; de a szétválasztás miatt, ha csakugyan bekövetkeznék, nem kell aggodalmaskodni, hanem sokkal inkább bizalommal lenni evangélikus egyházunk életére más szervezetben is, főképen előre kell készülnünk minden eshetőségre.

Veress István.

Egyházkerületünk őszi közgyűlése.

Debrecen, 1907. nov. 20.

Dávidházy János esperes, helyettes egyházi elnök buzgó, felemelő imádsága volt az első aktus közgyűlésünkön, melynek elhangzása után Gróf Degenfeld József főgondnok megnyitó beszédében a tavaszi közgyűlés lefolyása óta felmerült fontosabb, egyházi életünket érdeklő eseményekről emlékezett meg. E megemlékezés nem csupán száraz historiai visszpillantás volt, de egyszermind irányító reflexiókkal teljes beszéd, melyet a közgyűlés éber figyelemmel hallgatott, több ízben élénk helyesléssel kísért s meleg éljenzéssel jutalmazott. Megemlékezett a főgondnok Soltész László egyházkerületi tanácsbíró haláláról, kinek emlékét közgyűlésünk jegyzőkönyvében is megőrökiti. Reá mutatott az egyházi törvények két cikkelye végrehajtásának nehézségeire. Egyik az adózási, másik a lelkészi nyugdíjintézetre vonatkozó új törvény volt. Ez utóbbi a kétségbeesés hangjait hozta a lelkészek ajkaira, s igen kedvetlen hangulatot idézett elő körükben. Elismeri, hogy az intézmény életbeléptetése felette nagy terhet hárít a lelkészek vállaira s úgy látszik, hogy jótéteménye nincs kellő arányban a hordozandó teher nagyságával. De sajátságos, hogy a tervezet annak idejében megjárta a különböző fórumokat, az egyházmegyéket, s akkor számottevő nehézség nem merült fel ellene, most pedig, midőn a tervezetből törvény lett, kétségbeejtő nyugtalanság nyilatkozik meg. Az egyetemes konvent az életbeléptetés körül megtette mindazokat a könnyítéseket, a melyeket tehetett s a melyeket alkalmasaknak talált arra nézve, hogy a kedélyeket megnyugtassák. Az egyházkerületi pénzügyi bizottság javaslata, mely a költségvetés keretében kerül a közgyűlés elé, hivatva lesz reménye szerint nem csak a megnyugvást elősegíteni, de a lecsendesedést biztosítani. Jelzi továbbá a főgondnok, hogy az egyházkerületi egyetemi tanszéki alap költségvetésébe 1908 szept. 1-től kezdődőleg egy új tanszék terhe be van iktatva s hogy ezuttal két bölcsészeti tanszék betöltése iránt kerül javaslat a közgyűlés elé. Megemlékezik végül arról a klerikális, reakcionárius uralkodni kezdő áramlatról, mely korunkban komoly aggodalmat keltett s mely akcióra sürgette ref. lelkészi karunkat az országos lelkészi szövetség létesítésében. Melegen üdvözlö a szövetséget, mely jelszavául az 1848. 20. t.-c. végrehajtásának kivívását tüzte ki maga elé fontos célul. Elvárja az egyesülettől, hogy a világi elemmel tömörülve egyesített erővel fogja reformált egyházunk javát munkálni. Örömmel üdvözlö a közgyűlés alkotó elemei között a tanári és tanítói képviselőket, kik ez uttal jelentek meg elsőben közgyűlésünkön. Részvétel emlékezik meg arról, hogy őszi püspökünket a testi gyengélkedés megakadá-

lyozza abban, hogy személyesen megjelenjen a közgyűlésen, de indítványozza, hogy két fontos körülményből kifolyólag adjon megbízást a közgyűlés arra nézve, hogy egyházkerületi közgyűlési tagokat vévén maga mellé, a közgyűlés őszinte jó kívánatait tolmácsolja püspökünk előtt s üdvözlje őt egyfelől abból az alkalomból, hogy a mai napon betöltötte 93-ik születési napját, másfelől pedig, hogy a nyár folyamán felsőbb helyről magas kitüntetésben részesült, midőn király ő felsége a Lipótrend közepkeresztjét részére adományozta. A közgyűlési tagok szívélyes üdvözlése után a gyűlést megnyitottnak nyilvánította.

A szokásos formalitások, a közgyűlési tagok számbavételének megtörténte után a főjegyző referált a tanári és tanítói képviselők választása tárgyában a szavazatbontó bizottság eljárásáról. A jelentéstétel tudomásul vétetett.

Sütő Kálmán esperes indítványára a megnyitó beszédben foglalt indítványok elfogadása után az elnöki megnyitó beszédet egész terjedelmében jegyzőkönyvezeti a közgyűlés.

Olvastatott az Ujfalusy Béla világi főjegyző lemondása, mely érdemeinek elismerése mellett elfogadtatván, elrendeli közgyűlésünk, hogy a világi főjegyzőségre 1908 évi február 1-ső napjára a szavazatok küldettségének be a püspöki hivatalhoz.

Sass Béla egyházi aljegyző s konventi tag lemondását a Széll Kálmán esperes indítványtétel után a közgyűlés nem fogadta el, közhasznu szolgálatát annál is inkább reméli a közgyűlés továbbra is, mert a konventi jegyzői tisztek terhe alul felszabadulván, könnyebült erővel munkálhatja továbbra is egyházkerületünk dolgait.

A szavazatszedő bizottságba azok választottak meg, a kik a mult gyűlésen. A ref. segélyegylet választmányába rendes tagul eddigi póttag Biki Károly esperes és az ő helyére póttagul Széll György esperes választottak meg. Az énekügyi és vasárnapügyi megürrült tagságra az elnökség holnap teszi meg a javaslatot.

Az egyházkerületi pénzügyi bizottság jelentése kerülven tárgyalás alá, ezzel közelebből kell foglalkoznunk, miután ezuttal a nov. 5-én tartott pénzügyi bizottsági ülésről nem volt módunkban eddigi szokásunk ellenére külön is referálni.

A pénzügyi bizottság jelentése az 1908 évi költségvetéssel s azzal kapcsolatos kérdésekkel foglalkozott. A véleményezés végett hozzá utalt ügyekben eljár, nevezetesen a nagyváradai tanítónöképző intézet segélyezésére 1905-re előirányzott, de az intézetnek csak szept. 1-én történt megnyitla miatt föl nem vett 1000 k. segélynek nem csak 1905 szeptember-december hónapokra eső részletét, hanem az egész évi 1000 k. kifizetését javasolja. A kifizetés a folyó költségvetési év terhére lesz hárítandó. A főiskolai énekkari pénztár (XI csoport) 1908 évi költségvetési hiánylatának fedezésére a közigazgatási pénztár terhére 818 k. segély vétetett fel az egyházkerületi pénztár költségvetésébe; a máramaroszigeti jogakadémiai 2500 koronás újabb segélyezése egyelőre a tüzkármentesítési pénztár terhére van előirányozva, de ha valamikor nem bírná el az újabb terhet: igyekezni fog a pénzügyi bizottság más kisegítő forrást találni. Helybenhagyta a közgyűlés a bizottság javaslatát, hogy az egyházkerületi ügyész irnoka díjazásához ezentul az egyházkerületi pénztár is hozzájáruljon évi 200 koronával, a tétel a költségvetésbe fel is van véve. A püspöki titkári állás után a fentartó testületi 2 százalékos lelkészi nyugdíjintézeti évi járandóságot 52 koro-

nában a közigazgatási pénztár terhére beiktatta a bizottság az előirányzatba. Negyven koronával emelte a VIII-ik csoport terhére a tanítóképzőintézeti zenészek fentartási költségét. Nevezetes intézkedés, hogy miután a tanítóképzőintézeti tanárok részére igényelt fizetési-egészítő államsegélyt az államkormány részéről követelt s autonomiánkat mélyen érintő feltételeket egyházkerületünk nem fogadhatta el, addig is, míg a nehézség el lesz hárítható, e szükséglet fel volt vehető a VIII. csoport terhére 3200 korona erejéig. Az összeg 1908 január 1-től kezdve lesz folyósítva. Eröss Lajos, Márk Endre és Rózsa Sándor a pénzügyi bizottsághoz javaslatot terjesztettek volt be, melyszerint az egyházkerületünk kebelén szolgáló lelkészek részéről az országos lelkészi nyugdíjintézetbe befizetendő körülbelől 237 ezer koronára menő 23 %-os belépési járulék terhének egy részét (20 %) két egyházkerületi pénztári csoport viselje. A pénzügyi bizottság némi módosítással ajánlja a hozzájárulás keresztülvitelét. A közgyűlés nem csak hozzájárult a javaslathoz, de kiszélesíti azt olyan értelemben hogy e célra igénybe vétessék a XIX-ik pénztári csoport államsegély évjáradéka is, 5 éven át. A pénztárnok utasítatik, hogy szerezze be az egyes lelkészeket ezen a címen terhelő összegekről a pontos kimutatást s mérlegelve a XIV-ik csoport évi 6099 k. s a XIX csoport évi államsegély bevételeinek ide fordítható erejét, tegyen jelentést a pénzügyi bizottságnak, hogy hány percentjét fizetheti e két pénztár a 23 %-os belépési járulékoknak? Előre is jelezhetjük, hogy nem lehetetlen, hogy e hozzájárulás 40-től 50 %-nyi összeget képvisel. Egyházkerületünk kiváló érdemű főgondnoka úgy áll előttünk e határozat után, mint az az evangéliumi magvető, kinek magvetése közül némely csaknem 60 annyit termett... Hiszen az ő nemes lelkében fogamzott az a gondolat, hogy az egyházkerületi pénztár segítsen a lelkészek terhen, és a mi ennél nem kisebb érdem, ő volt az, a ki mint pénzügyi bizottsági elnök körültekintő gazdálkodásával, éles előrelátással a bajból kisegítő pénztár kreálását évekket ezelőtt indítványozta. Valóban szép volt tőlünk, hogy a gondviselésszerű indítványt annak idejében elfogadtuk, mert hát gyakran az is érdemszámba megy, hogy a bölcsökre hallgatunk s nem rontjuk el, a mi jót akarnak. Néha ugyan az ellenkező is megesezt már rajtunk.

A Rákócy Kassán felállítandó lovasszobrára a XX. csoport tehere 100 k. előirányzását a közgyűlés helyben hagyta.

A hajduböszörményi polgári leányiskola részére a régebben kilátásba helyezett építési segély folyósítása kérdésében a pénzügyi bizottság javaslata értelmében a közgyűlés úgy határozott, hogy a tiz évre megajánlott 600 koronás évi segély lejártá után módot keres arra, hogy az építési segély 5000 k. erejéig több évi részletre osztva be legyen illesztve a költségvetésbe. Temesvár két pénztártól ismételtlen nyeri a 200—200 k. segélyt, de Lugos segélyezésére a sok oldalról igénybe vett pénztárnak már ereje nem maradt. A budapesti ifjak Bethlen Gábor köre évi 2000 k. segélyezést kér. Tekintve azt, hogy a főiskolai tanítóképzőintézeti segélyegylet szerény gyámolításán kívül egyházkerületünk egyetlen ifjusági egyesületnek sem tud segélyt nyújtani, holott itt is lenne bő alkalom és sok ok a gyámolításra: ezt a nagy teherrel járó kérelmet egyházkerületünknek nincs módjában teljesíteni. Nem zárkózik el azonban az előtt, hogy pénztárunk erejéhez mérten egyszersmindenkori segély nyujtassék a folyamodó körnek. Ilyen célzatu javaslatot a tavaszi közgyűlésre vár

a közgyűlés a pénzügyi bizottságtól. Egyebekben az egyházkerületi jegyzőkönyvbe is kiadandó költségvetési javaslat változatlanul elfogadtatott.

A főgymnáziumi építetű bizottság jelentése, a lelkészképesítési s a tanítóképesítési vizsgákról szóló jelentések tudomásul vétele után olyan vita keletkezett, melynek eredménye a mai közoktatásügyi miniszterium reakciós viselkedésének takaros megbírálása volt. Ugy látszik, hogy a fergeteget sejtették oda fent a jezsuita kalap alatt . . .

A villámcsapások elvezetésére a földmivélsügyi miniszterium államtitkára tett kísérletet, a ki a Mezőssy Béla köztisztviselőben álló személyében, mint a felszabolcsi egyházmegye képviselője jelent meg közgyűlésünkön. Okot a nagy jelentőségű tárgyalásra 1907 évi XXVII. t.-c. végrehajtására vonatkozó rendelet adott, melynek tárgyában egyebek közt az alszabolcsahajduvidéki egyházmegye felterjesztéssel élt s a melyet a felszabolcs s azok között különösen Kiss Ferenc képviselő püspökladányi lelkész takaros bemutatott teljes meztelenségben nem csak a közgyűlésnek, hanem magának Mezőssy Bélának is.

R. S.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Lapunk barátait, olvasóit, az egyházakat és iskolákat tisztelettel kérjük a rendkívül felszaporodott hátralekók (előfizetési pénzek és hirdetési díjak) sürgős beküldésére.**

— **Aranyszavak.** Azok a szavak, melyekkel egyházkerületi főgondnokunk az országos lelkészegyesület megalakulásáról és az egyesületnek az 1848. XX. t.-c. teljes végrehajtása mellett történt jogosult állásfoglalásáról megemlékezett; valósággal aranyszavak, méltók arra; hogy márványba vessék őket. Az okosság, tapintatosság és ezek mellett igaz melegség, őszinte rokonszenv, mely ezekből a szavakból kiragogy; becsesebbé teszi ezt a nyilatkozatot az ékesen szólás remekeinek vaskos köteteinél. A ki így tud beszélni, azt az Isten is vezetőnek teremtette, de e megnyilatkozásból az is kitűnik, hogy miképen ítél a főgondnok, aki nem hirlapi közleményekből, hanem hiteles iratokból meríti a maga értesülését. A lelkészegyesületnek alapszabályzata és az 1848. XX. törvény teljes végrehajtása tárgyában hozott határozata főgondnokunk előtt, mikor bírálatát formálta, nem volt ismeretlen. No meg az is igaz, hogy a maggyarság nagy szabadelvű hagyományaihoz is hű maradt és világi ember, főgondnok létére nem félt a lelkészek tömörülésétől sem, melyről pedig még némely lelkészjellegű urak is olyan

rémképeket tudnak festeni, az igaz, hogy nem Debrecenben és nem is a D. Prot. Lapban.

— **Öröm hír.** A főgondnok kezdeményezésére kerületünkben is megindult a segély akció arra nézve, hogy a lelkészi nyugdíjintézetbe való beléphetés papjainkra nézve lehetővé tétessék. Furcsa kis intézet ez a nyugdíjintézet, hogy mindjárt kezdetben ilyen rendkívüli közbenlépésre van szükség, s még furcsább, hogy a Kiss József pápai esperes okos és minden igényeket kielégítő tervét, mely minden belépési díj nélkül is lehetővé tette volna a lelkészeink érdekének megfelelő nyugdíj intézet felállítását a nyugdíjintézeti végrehajtó bizottság nem mozdította elő és a zsinatösszehívás lehetetlenségének nyilvánításával minden közóhajtásnak ellenébe helyezkedett. A kerületi közgyűlésen lapunk szerkesztője tette szóvá a zsinat összehívását, nagy hiában azt azonban csak helyeselni lehet, hogy a belépés megkönnyítésére nézve a lelkészeknek segély adassék. E célra eleinte csak a 2500 koronán aluli javadalmasok voltak tervbevéve. A kerületi gyűlés azonban kiszélesítette a segélyezést és évi 15,000—18,000 korona összeggel körülbelől felét fogja fedezni a lelkészek és pedig minden lelkész belépési járulékaiknak. Mi a kik a segélyakciót kezdeményeztük örömmel adunk hirt e körülményről.

— **Templomszentelés Tiszabecsen.** Betelt végre a tiszabecsi hívek forró óhaja, régi vágya. Teljesen új templomukat, mely egyike a vidéki legszebb templomoknak, e hó 3-án szentelte fel s adta át a közhasználatnak, 12 lelkész, több tanító s nagyszámu közönség jelenlétében. Imádkozott Biky Károly szatmári esperes a tőle megszokott áhitattal. Alkalmi beszédet mondott Esdrás 5. r. 11. v. alapján Kis Bertalan keéri lelkész, egyhm. főjegyző kiváló szónoki erővel s találó alkalmisággal. Urvacsorai agendát mondott Kocsis József sonkádi lelkész, kinek Sarkadi Mihály nagyszöllősi, Sipos József milotai, Tariska Sándor kölcsei lelkész segédkeztek az urvacsora osztásában. Délben közebed volt; hol köszöntőket mondtak Luby Géza orsz. képviselő s egyhm. gondnok, Biky Károly esperes, G. Szabó Mihály helybeli lelkész, Sipos József milotai lelkész, Bónis Károly kölcsei, Sánta Kálmán t.-kórúdi földbirtokos és mások. Este tánevigalom volt, mely a kedvezőtlen időjárás mellett is szépen jövedelmezett. Felülfizetéseket tettek: Bónis Károly 34 k, Sáfár Eszter tiszabecsi tanítónő 4 k, Nagy László n.-ari ref. lelkész, Dr. Gaál Endre gyógyszerész, Lukács Árpádné urnő 2—2 koronát. E szíves adományokért köszönetet mond egyháza nevében: G. Szabó Mihály ref. lelkész.

— **Beszámolás a Diószegi-Fazekas emlékünnepről.** A Magyar Fűvészkönyv százados emlékünnepe rendező bizottság e hó 9-én tartott ülésén összeállította a szobormű s az egész ünnep számadását. E szerint az emlékünnepre megszavazott s jó részt már befolyt adományokból a bevétel 4767 k. összegre rug. Ez összeghez járultak: Debrecen sz. kir. városa 2500 k, Diószegi utódok 1000 k, Debreceni ref. egyház 500 k, Debreceni ref. egyházmegye 200 k, Ev. ref. kollégium 200 k,

Hajduböszörményi ref. egyház 20 k, Debreceni Első takarékpénztár 100 k, Takarékszövetkezet 25 k, Forgalmi bank 20 k, Általános takarékpénztár 20 k, Korona szövetkezet 10 k, Természettudományi társulat gyűjtőívén 122 k. A bevétellel szemben a következő kiadások állanak: Az emlékmű 5000 k, Diószegi sirkövére tett embléma 300 k, Dr. Csürösnek a Debreceni Fűvészkönyv s irói c. füzet 176 k, Diószegi és Fazekas sirjának rendbehozatala 23 k, 48 f, Meghívó s egyéb nyomtatványok 62 k, Postaköltség s vegyes kiadások 80 k. Az emlékműre tett koszoru 30 k, Az emlékmű felhasználása 16 k, A kollégium szolgazemélyzetének 18 k, Szónoki emelvény és díszítés 12 k, Vendégszobák 13 k, 60 k, Ebédjegyek 99 k. Kiadás összesen 5830 k, 8 f. A bevételek és kiadások összevetéséből kitűnik, hogy még több mint 1000 korona fedezetlen és ha ezt a hiányt csökkenteni fogja a tiszántúli egyházkerületől kilátásba helyezett 500 korona, viszont még kifizetetlen az alapozás és a tribün, továbbá még vannak teljesítendő munkálatok, többek között a szobornak téli tetőzettel való ellátásra, úgy hogy végeredményben 1000 koronát a Csokonai-körnek a maga pénztárából kell fedeznie. A rendező bizottság ugyanezen ülésen köszönetet szavazott mindazon testületnek és intézményeknek, a melyek az ünnep rendezésében közreműködtek és a melyek koszorúval fejezték ki kegyeletüket Diószegi és Fazekas emléke iránt. Továbbá elhatározta, hogy sürgősen deszkaburkolatot készíttet a szobornak felé, a mely megvédje a tél veszedelmétől, minthogy erre a kö. porhanyósága miatt legalább is 3—4 télen át feltétlenül szükség van.

— **A ref. segély egylettől** a következő egyházközségek nyertek segélyt um. Nyiracsád, Nyirábrány, Nagyfalva, Beregsurány 100—100 koronát, Bilke 200 k. Bulcsa, Formos, Kajdanó 100—100 k. Munkács 150 k. Szolyva 100 k. Békéssámson 100 k. Lugos 200 k. Dombegyháza 100 k. Resica 150 k. Temesvár 200 k. Csatár, Rév, Fugyi, Less, Hegyközkovácsi, Kakucs, Pélbárhida, Pósalaka, Felsőjózsa, Alsójózsa, Gálospetri Köly, Monospetri Vedresábrány, Ajak, Cserepeskenéz, Gemzse, Jákó, Jéke, Ibrony, Petneháza, Fegyvernek, Tiszainoka, Dolha 100—100 k. Dolha 150 k. Nagytarna Péterfalva, Tamásváralja, Tekeháza, Tiszaujhely, Apahegy, Felsőfalva, Szamoskőröd, Pettén, Sárközujlak, Józsefháza, Bere, Csomaköz, Krasznaszentmiklós, Belényes 100—100 k. Csermő 150 k. Kisháza 150 k. Cséke 100 k. Szintye 200 k. Vaskó 100 k. Borzova, Dara, Darnó, Fülöpök, Dánk, Pusztadaróc, Sonkád, 100—100 k. A kiosztandó segélyek összege 7350 korona.

— **Adományok a vencesellői ref. egyház javára Amerikából.** A vencesellői ref. egyháznak amerikába kivándorolt hívei lelkészükkel állandó levelezésben levén midőn arról értesültek hogy a lelkészi lakás tarthatatlan Tompaféle tollra érdemesült állapotban van s tetemes költségbe kerülő kijavítása a honmaradtaknak nagy gondot okoz: vallásos buzgóságuk egyházszeretetének jelét adni óhajtván elhatározták hogy filléreiket összerakva haza küldik s ily módon az építés terheit ők is, emelni segítenek. Elhatározásuk jócselekvésre buzdított több, nem vencesellői illetőségű kivándoroltakat is, kik szintén siettek filléreiket felajánlani. *Homesteadon* adományoztak a következők: Kovács Gábor 20 kor. Kun András 25 kor. Kun István 20 kor. Német Ferenc 10 kor. H. Márton János 5 kor. Kulhanek János 25 kor. Kun János 25 kor. Strenyi János 5 kor. Német Károly 10 kor. Répási András 5 kor. ifj. Smid Péter 5 kor. Katona József 3 kor. Iski Bálint 20. Benke János 10

kor. Szabó Gábor 20 kor, Móre Mihály 20 kor. Imre Ferenc 2 kor 50 fill. Magyar Ferenc 10 kor. Asztalos András 5 kor. Rakóczki József 5 kor. Vezse Mihály 5 kor. Kovács János 20 kor. Tóth Pápai Ferdinánd 5 kor. Kohut Miklós 2 kor. Glück Lovis 2 kor. 50 fill. Harry Salamon 5 kor. Majk N. 1 kor 25 fill. George Petre 1 kor 25 fill. Magyar Gábor 10 kor. Kádár Bálint 5 kor. Knerik Lajos 1 kor. Nagy Dániel 50 fill. Futó Sándor 1 kor. Benda Ferenc 5 kor. Benda István 3 kor. Polyák József 2 kor, 50 fill. Répási József 2 kor. 50 fill. Rubincsák István és neje 10 kor. Farkas János 10 kor. Koleszár Miklós 5 kor. Jakab Dániel 1 kor. 25 fill. Orevicz András 2 kor 50 fill. Szilágyi György 2 kor 50 fill. Dallos Pál 2 kor. 50 fill. Loch József 5 kor. Márton József 2 kor. 50 fill. Márton György 2 kor. 50 fill. Dévaly János 2 kor. Dévaly Keresztély 2 kor. Komlósi András 10 kor. Kristóf György 2 kor. 50 fill. Oláh István 10 kor. Német János 10 kor. Kristóf Mihály 7 kor. 50 fill. Doncsák Ferenc 1 kor. 25 fill. Janteg Mihály 10 kor. Gábor János 2 kor. 50 fill. Német István 20 kor. *Bridgeporton* adományoztak: H. Mátyás József és neje Halász Eszter 20 kor. Halász Borbála 10 kor. Magyar Balázs és neje 25 kor. Petrohai József és neje 20 kor. Kovács Mihály 10 kor. Harasztosi Sándor és neje Sipos Eszter 20 kor. Kozma János 5 kor. Iski Sándor 20 kor. Farkas Imre 10 kor. Német János 5 kor. Singola János 5 kor. Sipos Mihály és családja 5 kor. Bakó László és neje Bordós Zsuzsánna 2 kor. Szikszay József 2 kor. Bakó Pál 1 kor. Halász Mihály 1 kor. Szentmihályi István 3 kor. Kriston József 50 fill. Vaszyly Ferenc és neje Sipos Juliánna 5 kor. ifj. Magyar Mihály 15 kor. Békési Sándor 1 kor. 25 fill. Kozma Erzsike 5 kor. Kovács János 2 kor. 25 fill. Ciglár József 50 fill. Kánya Ferenc 10 kor. Bajzat András 2 kor. 25 fill. Paridák István 2 kor. Frank János 5 kor. Veres Erzsébet 5 kor. Rev. Stev. P. Harsányi 2 kor. 25 fill. A *bridgeportiak* adománya a Prot. egyházi és iskolai lapnál kamatozott 1 kor. 80 fill. Az összes adomány: 666 kor. 30 fillér. Midőn a fenti adományokért szíves köszönetet mondok csak kérni tudom Istent, hogy ama jókedvű adakozókat szeresse, jutalmazza, védje, oltalmazza a messze idegenben, segélje meg minden jóra való törekvéseikben s mint megakadott méheket vezérelje vissza az édes hazába szeretteik közé egészségben! Vencesellő 1907 nov. 20. *László Gyula* ref. lelkész.

— **A Roma locuta cikksorozatot folytatni fogjuk.**

— **Megjelent.** *Vasárnapi és ünnepi imádságok. Irta Csiky Lajos. Ára kötve 7 korona. Debrecen 1907. Hegedűs és Sándor könyvkiadóhivatala.* Csiky egybeállította az általa idestova három évtized óta irogatott vasárnapi, ünnepi s ünnepalkalmi imádságait s kisimogatván és kipótolgatván egy 373 lapra terjedő könyvben, melynek úgy nyomása, mint kötése teljesen megfelel a szerző köznapi imádságos könyve nyomásának és kötésének, kiadta azokat. Meglehetősen új jelenség e könyvben, hogy Csiky az előimádság után közvetlenül mindjárt adja az annak megfelelő utóimádságot. A könyv tartalma következő: 20 közönséges vasárnap reggeli; 12 délutáni, 4—4 téli, tavaszi, nyári, őszi, vasárnapi elő és utóimádság. Ünnepi imádságok, a három főünnepen 3—3 napra. Ünnepalkalmi imádságok cím alatt újév első vasárnapi, farsangi, bűnbánati, urvacsoraosztás alkalmával, (bőjt, új kenyérre, új borra, advent első vasárnapján való.) urvacsoraosztás délutánján, ó év utolsó vasárnapján, reformáció emlékvasárnapján, templom szentelés, lelkész beköszönése, kibucszása al-

kalmával s az utolsó szakaszban betegekért való imádságokra közöl a szerző. A könyvet ismertetni fogjuk.

— **Kimutatás** a folyó évi szeptember hó 1-én pusztított tüzvész - alkalmával elhamvadt *kolozsborsai* ref. templom és torony újraépítésére befolyt kegyes adományokról. *II-ik közlemény.* Mezősámsondi ref. egyház 4 korona. Özv. Gróf Degenfeld Gusztávné szül. Gróf. Karasai Melanie, Téglásról 63 korona. Sándor János ref. lelkész Miriszlóról 2 korona. Bedő Károly birtokos Nagyenyedről 4 korona. Fejérdi ref. egyház gyűjtése 22 k. 40 f. Csengeri ref. egyház 3 korona. Balogh Ferenc theol. tanár és családja Debrecenből 8 korona. Pénzes Sándor árvaszéki elnök Debrecenből 5 korona. Körösladányi ref. egyház 5 korona. Magyarregeni ref. egyház 4 korona. Magyarói ref. egyház 5 korona. Kápolnay Lajos építész Kolozsvárról 20 korona. Nagy Sándor földbirtokos Kolozsgyuláról 10 korona. Körösladányi hitelszövetkezet 5 korona. Sándor János lelkész gyűjtése Miriszlóról 4 korona. Dr. Öreg János főisk. tanár Debrecenből 3 korona. Névtelen Kolozsvárról 10 korona. Liszka Nándor nyug. tanár és családja Debrecenből 10 korona. Vitéz János nyug. lelkész Sajó-Senyéről 2 korona. Kemény István ref. lelkész Szilágy Varsolezról 1 korona. Erdélyi ref. egyházkerületi pénztár 826 k. 98 f. Ippi ref. egyház gyűjtése 23 korona. Desi ref. egyház 20 korona. Pap Gábor gör. kath. lelkész Felekről 5 korona. Kidei ref. egyház gyűjtése 38 k. 90 f. Székelyvajai ref. egyház 5 korona. Kunmadarasi ref. egyház 4 korona. Bethleni ref. egyház 3 korona. Varga Domokos ref. s. lelkész gyűjtése Makóról 6 korona. Toczaer Károly körjegyző gyűjtése Bonchidáról 55 k. 10 f. Gaál Gyula orsz. gyűlési képviselő Magyaroklyánról 40 korona. Vizaknai ref. egyház 9 korona. Makói ref. egyház 10 korona. Hegedüs Zsigmond Makóról 3 korona. Török István ref. lelkész gyűjtése Verese gyűjtéséről 12 k. 12 f. korona. Dr. Pálffy József. ügyvéd Kolozsvárról 10 korona. Pocsaji ref. egyház 4 korona. Nádasdi Lajos reálisk. tanár Debrecenből 2 korona. Fazekas Sándor reálisk. igazgató Debrecenből 5 korona. Becner Frigyes reáliskolai tanár Debrecenből 2 korona. Köröstarcsa ref. egyház 4 korona. Szacsvey Sándor Kolozsvárról 200 korona. Macskásy Pál Kolozsvárról 10 korona. Kolozsborsai gör. kath. egyház gyűjtése 45 korona. Kolozsborsai ref. egyháztagok adománya 202 korona. Alólirott napig befolyt adományok összege 2829 k. 18. f. Fogadják a nemes szívi adakozók kisedés és szegény gyülekezetünk hálás köszönetét. Kolozsborsa 1907. nov. hó.

A ref. egyház prerbitériuma s annak nevében Báró Bánffy Ernő egyházközségi gondnok. Elek Lajos lelkész.

— **Belépés a lelkészegyesületbe.** A barsi ref. egyházmegye lelkészi kara november 7-én tartotta sokasos értekezletét. Az értekezleten szokatlan mértékben tört ki az elégedetlenség a papság nehéz anyagi viszonyai miatt. Éppen azért a lelkészértekezlet egyhangú lelkesedéssel mondotta ki, hogy a lelkészek anyagi helyzetén segíteni hivatott ref. lelkészegyesületbe lép s ugyanakkor gyűjtést rendeztek az egyesület céljaira s 80 koronát gyűjtöttek össze. A dunántúli egyházkerület nyugdíjgyűjtésre vonatkozó azon indítványát, hogy a kerület igyekszik alapot teremteni a belépési járulék után fizetendő 4%-os kamatok kifizetésére a lelkészek helyett, az értekezlet megnyugvással veszi tudomásul, de

mivel ezzel a többi kerület lelkészeire nézve ezt a kérdést nem látja megoldottnak s mivel a lelkészegyesület megalakulása óta az értekezlet szolidaritást vall minden lelkésszel, követeli, hogy ott ahol a kerület nem tud alapot találni a 4%-os kamatok fizetésére, ott gondoskodjék erről maga a konvent. Érdekes határozatot hozott az egyesület a konventet illetően is. Amennyiben ugyanis a konvent egy drága központi irodát állított föl a kerületek és a megyék megkérdezése nélkül, törvényes alap és jogkör nélkül a szegény egyházak megkárosodásával, Patay Gyula indítványára kimondja, hogy az egyházmegye megkeresésével felhívják a presbitériumokat: óhajtják-e a konventnek jelenlegi alakban való fentartását, amelynek szervezete merőben ellenkezik a zsinat-presbyteri elvekkel s ha nem, indíttassék mozgalom a konvent teljes átalakítására. A lelkészegyesületbe választmányi tagul Pólya Lajost választották meg s értekezleti alelnök lett Birtha József.

— **A debreceni egyetem** s a ref. lelkészegyesületek. Örömmel adunk hírt arról, hogy a f. hó 12-én megalakult alsószabolcs-hajduvidéki ref. egyházmegyei lelkészegyesület céljai között iktatta a debreceni egyetem megvalósításának szolgálatát. A többi magasztos célok között és mellett méltó cél a lelképászorokhoz s legbuzgóbb működésükhöz melyhez őszintén kívánunk sikert hogy e nemes eszmén kitartó szeretettel s áldozatos példával csüggő főgondnoknak törekvése támogatva az erre hivatott körök odaadó munkásságával, mielőbb megvalósuláshoz juttassa e ma különös fontossággal bíró egyetemes érdekű nagy kérdést. Szolgáljon a nevezett egyházmegyei lelkészek elhatározása például az ezután alakuló lelkészegyesületeknek s vegye be programjába e cél szolgálatát az országos ref. lelkészegyesület is!

— **Bámulatos az a haladás,** ami a hazai óras és ékszeripar terén észlelhető! Tessék csak átlapozgatni azt a sok száz fénykép után készült album számba menő vastag katalógust, amit Polgár Kálmán hírneves budapesti műörás (üzlete és raktárai Budapest VII. Erzsébet-körut 29 sz. I. em.) ipartelepének 15 éves fennállása alkalmából kiadott és örülni fog a honi ékszeripar fejlődésének. Gazdag kiállításon képzelet magát az ember és gyönyörködve tapasztaljuk, hogy ezen gondosan összeállított albumba minden rendű és rangú egyén feltalálhatja az igényeinek megfelelő szebbnél szebb dolgot. Ha tehát nászajándékot, ékszer, zsebórát kell vásárolnia, ne vesztegesse idejét azzal, hogy sorra járja az üzleteket! Kérjen Polgár Kálmán órásmestertől nagy képes album árjegyzéket, amit ingyen és bérmentve kaphat. Hogy várakozáson felül meg lesz elégedve azt az a sok száz dicsérőnyilatkozat igazolja amivel a vevők Polgár Kálmán műörást elhalmazzák.

— **Esperesválasztás.** A drégelypalánki ref. egyházmegye kiküldött bizottsága október 28-án bontotta fel

a Nagy Gedeon elhunytával megüresedett esperesi hivatalra beérkezett szavazatokat. Esperessé Sörös Béla Losonci lelkész 3 szavazatával szemben, 6 szavazattal Oroszy Jenő, nógrádverőcei lelkész választott meg.

— **Lelkészmeghívás.** Barabás Samu Kolozsvárra megválasztott lelkész, mint halljuk, e hó 16-án foglalja el új állomását. A magyarláposi derék egyházközség pedig ritka egyértelműséggel már gondoskodott is új papjáról, egy hangulag Pap Lajos dedrádszéplaki papot híván meg Barabás Samu utódjaul.

— **Református lelkészválasztások Ó-Budán.** Az ó-budai református egyház minap választotta meg lelképásztorát, a nemrég elhunyt Mészáros Sámuel helyébe. Az új lelkész a hívek egyhangu határozatával Kontra Aladár eddigi hitoktató lett.

— **Papszentelés Erdélyben.** Az ifju rendes lelkészek ünnepélyes felszentelése f. hó 10-én volt a Farkas-utcai templomban, hol ez alkalommal az alkalmi praedikációt Vajda Ferenc udvarhelyi e. m. esperes tartotta a kibocsátó beszédet és szentelést Dr. Bartók György püspök. Ez alkalommal, 34-en szenteltettek fel Fogarassi Albert, a nagyenyedi Bethlen kollegium volt rector-professzora is.

— **A Bethlen Gábor kör munkássága.** A budapesti egyetemek és főiskolák protestáns ifjúságának Bethlen Gábor Köre november 1-én új helyiségében (Szentkirályi-utca 21. I. em. 23.) költözött át. Az öt szobás helyiségnek igen kényelmes a berendezése. Járátja a kör nagyobb budapesti napi és heti lapokat, azonkívül a nevezetes vidéki lapokat, szemléket és folyóiratokat. Az új lakás egy részét a Bethlen Otthon foglalja el, a hol jelenleg öt egyetemi hallgató kap ingyenes ellátást. Közvetit a kör nevelői, korrepetitori, előkészítői állásokat, azonkívül ebédet oszt, vacsora és pénzszeget ad a fővárosi előkelő vendéglősök bőkezűségéből és saját pénztárából. Megalkotta az új egyetemi év elején énekkarát, a mely nyilvános irodalmi estéken, szeretetvendégségeken és vallásos összejöveteleken közre működik. Tart belmissziói és vitaestéket. Idei első szeretetvendégségét november 28-án este 6 órakor tartja a Lónyai-utcai főgymnázium disztermében. Az ünnepi beszédet Beöthy Zsolt. egyetemi tanár mondja. Santelli Paula művésznő énekel, Farkas Imre költeményeiből olvas föl. A vendégségen való fölszolgálatot fővárosi előkelő hölgyek vállalták el.

— **Halálozás.** Keserü Lajos, a bogyiszlói ref. gyülekezetnek 43 éven át volt buzgó és szeretett lelképásztora, a solti ref. egyházmegye tanácsbírája, élete 72-dik évében, rövid szenvedés után, f. hó 2-án elhunyt.

— **Serelem.** Bars megyében a törei ref. egyház megegyezett az állammal és felekezeti iskoláját átadta az államnak azzal a kikötéssel, hogy ref. vallásu tanítót alkalmaz iskolájában időről-időre. A kikötés ellenére is a töreiek kath. vallásu tanítót kaptak. Miután ezt nem fogadták el, még egy ref. tanítót is kinevezett a miniszter. Most hát van két tanító a kis faluban, ahol egy is elég. Mindez a klerikalizmus műve.

— **Tarczy Lajos emlékezete.** Ez év december havának 6-ik napján lesz 100 esztendeje, hogy Tarczy Lajos, a pápai főiskola egykori nagynevű tanára született. Ez évforduló alkalmából a főiskola emlékünnepepélyt rendez, melyre egyebek közt a Magyar Tudomá-

nyos Akadémiát és a Kisfaludy Társaságot is meghívta. Az emlékünnepepélyen az emlékbeszédet Eötvös Károly országgyűlési képviselő, a pápai iskola volt tanítványa fogja tartani. Tarczy Lajos életrajzát Sebestyén Dávid főgymn. tanár írja meg, arcképét pedig Here Dávid fogja lefesteni.

— **Nemeskeblü, szép alapítványok.** Erdélyben legközelebb több nemeslelkü ref. ember tett egyházi és iskolai célokra szép alapítványokat. Az igazgató tanácsához folyó évi szept. 24-ig bejelentett alapítványok: gr. Bethlen Ödön 4000 k, Antos József ügyvéd rétyi egyháznak 1000 k, és a Mikó-kollégiumnak 1000 k, néhai Bodrogi Sámuel nagyszebeni lelkész székelyudvarhelyi ref. egyházközség részére 10,000 k, Szacsvey Sándor szeretetháznak 2000 k. A szász nemzeti egyetem Tordosnak évi 1500 k, Kun-kollégiumnak évi 30,000 k, Hegedüs Sándor főgondnok a kolozsvári kollégiumnak 20,000 k, Bulyovszky Gyuláné kolozsvári kollégiumnak 1000 k, az Emke által 32 évre biztosított évjáradék 1210 korona. Rendkívüli Emke-segély 2100 korona.

— **Előfizetési felhívás.** Kónya Gábor a ref. ifjúsági egyesületek országos titkára magyar nyelvre fordította Barde Eduárd, volt genfi theol. tanár egyik kedves könyvét, melyet a budapesti ref. ifj. egyesület ad ki. A szerző neve nem ösmeretlen a magyar prot. közönség előtt; személyesen is járt hazánkban, „Márta és Mária” című műve pedig közkezen forog. A mű december hó első felében fog megjelenni 11—12 iv terjedelemben. Előfizetési ára 2 korona. Tíz előfizetés után a gyűjtőnek egy tiszteletpéldányt adunk. Az előfizetések Forgács Gyula lelkészhez, a budapesti ref. ifjúsági egyesület titkárához (Budapest V. Hold-utca 17.) december hó 5-ig küldendők.

Pályázat.

A földesi ref. egyház pályázatot hirdet egy férfi és egy női tanítói állásra. Javadalom: 900 k. államsegély, 100 k. az egyház pénztárából, lakás vagy 250 k. lakbér. Kötelesség: az egyháztanács által kijelölt osztály vagy osztályoknak a tiszántuli ref. egyházkerület tanterve szerinti vezetése s a férfitanítónak lelkész vagy kántor helyettesítése. Kérvények alólirotthoz november 27-ig küldendők. Csak okleveles tanítók pályázhatnak. A megválasztandó állását tartozik azonnal eltolgálni.

Karácsony Imre

ref. lelkész.
iskolaszéki elnök.

Pályázat.

A Protestáns Zeneközlöny szerkesztősége pályázatot hirdet egy templomi karénekre. Feltételek: A karének dallama a protestáns litur-

giával összhangzó, egyszerűen nemes legyen. Szövege a protestáns egyház hitelveivel meg-egyezzen. A karének négyes férfi és vegyeskari partitúrában dolgozandó ki és adandó be. A szólamok dalamosságára kiváló gondot kell fordítani. Általában főirányelv, hogy a műben az egyszerűség ölelkezzék a művészettel. Terjedelme nem lehet nagyobb, a Protestáns Zeneközlöny hangjegy melléklete öt partitúra — soránál. Díjazás: A beérkezett művek közül legjobbnak ítélt mű 80 korona, a második 50 korona díjazásba részesül. A pályázaton való részvétel egyszersmind beleegyezés abba, hogy a dicséretet nyert s közlésre méltónak ítélt mű 15 korona díjazás ellenében leköszölhető lesz. Az első és második díjat nyert mű a Protestáns Zeneközlöny tulajdona marad; a 15 korona díj ellenében az illető mű közlése után adatik ki. Határidő: A pályaművek, idegen kézírással s jelíges levélkével, a Protestáns Zeneközlöny szerkesztőségéhez (Sárospatak) 1907. december 15-ig adandók be. Az eredmény az 1908. január 1. számba lesz közölve. Mutatványszámmal szívesen szolgál a szerkesztőség.

Pályázat.

Az érmelléki református egyházmegyébe ke-belezett érbogyoszlói lelkészi állásra melynek ja-vadalma készpénzben, terményben, stólákban 333 korona és 91 fillér állami fizetés kiegészi-téssel (kongrua) 1600 korona.

A pályázni kívánók kérvényüket, lelkészi oklevelükkel, saját esperesök által a pályázati hirdetés közlése után láttamozott szolgálati bizo-nyítvánnyal és minősítvénynyel mely az illető esperes ur utján kérendő felszerelve folyó évi december hó 15-ig küldjék be Marjay Péter es-pereshez Nagylétára.

Debrecen, 1907. november 21.

Kiss Áron
püspök.

Tartalom-jegyzék: Őszi hangulat. — Gr. Degenfeld József elnöki megnyitó beszéde. — Meghiúsult küldetés. Dr. Ferenczy Gyula. — Az elfelejtett kapocs. Kovács Sándor. — A betű megöl. Lénárd Ede. — Német egyházi szemle. Veress István. — Egy-házkerületünk őszi közgyűlése. R. S. — Különfélék.

Felelős szerkesztő: Dr. Ferenczy Gyula.

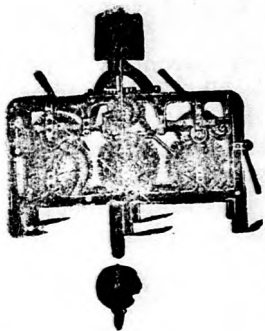
Löfkovits Árpád

— órás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —
Egyházi készletek, keresztelő edé-nyek, urasztali poharak, tányérok,
kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyöseb-ben eszközli

Mayer Károly utóda

Müller János

első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =

Budapest, VII., Csömöri-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

A magyar védőegyesület 340—42. számú védőtáblái.

Erős takarék konyha
tüzhelyek edények

mosó facsaró és mángorló

gépek raktára.

Sesztina Lajos

vaskereskedésében

DEBRECEN, Piac-u. 23.

Az ország összes iskoláiban
használt iskolai könyvek és
tanszerek a legelőnyösebben
szerezhetők be a tiszántuli
ref. egyházkerület főbizomá-
nyosánál a

HEGEDŰS ÉS SÁNDOR

cégnél Debrecenben

Nagy képes árjegyzéket kívánatra a cég

ingyen és bérmentve küld.

Hajdumegyei Népbank mint szövetkezet.

Hetedik évtársulatát 1907. január elsején nyitja meg melybe tagok már most is és az év folyamán bármikor beléphetnek.

Az intézet **tagjainak száma** rövid három évi fenállása alatt 2400-ra emelkedett, a kik **13,000** törzsbetétre több mint **580,000** koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt **1.700,000** korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag **6/-ot** jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hét bármelyik napján **utólag** fizetendő legolcsóbb kamat mellett folyósít.

Kölcsönöket a negyedik évtársulatra már most adunk. **Minden 10 korona kölcsön** heti **50 fillérjével** visszafizethető, melyben a kamat is ben-

foglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni. **Kölcsönöket adunk** : 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezes jóállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzalog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zalog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre.

Jelentkezések a negyedik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 69. szám, az Ipar- és keresk. kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

HEGEDÜS és SÁNDOR

prot. irodalmi könyvkiadóhivatalában Debreczenben 2 kor. havi részletfizetésre megrendelhető :

A legelső magyar protestáns egyháztörténet. (Képes diszmunka.)

Most jelent meg :

A MAGYAR EVANGÉLIOMI PROTESTÁNS EGYHÁZ TÖRTÉNELME

Farkas József, Kovács Sándor és Pokoly József közreműködésével

Szerkesztette : **ZSILINSZKY MIHÁLY.**

Könyvtári félbörkötésben 19 k. Közel háromszáz szöveggéppel, tizenkét melléklettel és számos kézirathasonmással.

Csodálatraméltó, nemes küzdelem történetének a vázolását tüzte ki feladatául ez az első magyar protestáns egyháztörténet, amely nemcsak hogy szép emléke, az 1906-iki nagy történelmi esztendőnek, hanem kiegészítője a politikai történetnek is. Sőt, mivel a protestáns egyház, valamint a magyar nemzet változatos, eseményekben gazdag, fölemelő és magasztos története sokszor eggyé olvad a kettős küzdelemben, mivel mindkettőnek ugyanazok voltak a vezérei, harcosai, vértanúi, azért sok helyen egyik a másik nélkül meg sem érthető. Korszakos jelentőségüvé avatja még ezt a munkát az a tény, hogy az nemcsak a magyar evangéliumi protestáns egyház külső fejlődésének történetét hanem a **belső életet** is felöleli, kiterjeszkedik az egyházi élet, az iskolaügy és irodalmi élet ismertetésére is, aminek révén joggal tarthatjuk azt egy nevezetes történelmi korszak **művelődéstörténetének** is.

Megrendelő-lap.

Fizetendő Debreczenben.

HEGEDÜS és SÁNDORTÓL Debreczenben

megrendelem Zsilinszky, a magyarországi Protestáns egyház történelme című művet.

Előfizetési feltételek : Ezen mű ára 19 korona, fizetendő 2 koronás egymásután következő havi részletekben, szállítástól kezdődőleg, mindaddig, míg a teljes mű vételára törlesztve nincs. Jogositva van a cég az esedékes és le nem fizetett részleteket, a postaköltség hozzászámításával, a postai megbízás útján bevonnai. A részletek be nem tartása a részletfizetési kedvezményt megszünteti és a mű teljes vételárát esedékessé teszi. A fizetett részletek által még ki nem egyenlített része a küldeménynek a szállító cég tulajdonát képezi. Per esetén a debreceni kir. járásbíróóság illetékes. Az üzlet elfogadása a cégnek fenntartatik. A fenti feltételek alapján ezennel megrendelem a fentebb jelzett munkát 19 korona vételárért, fizetendő a megrendelés keltétől kezdődőleg 2 koronás havi részletekben Debreczen a Hegedüs és Sándor cég pénztáránál.

Lakhely és kelet : Sajátkezű aláírás :

Állás :

Az illetéki díjjegyzék 30 tetele értelmében bélyegmentes. Olvasható aláírásérünk.

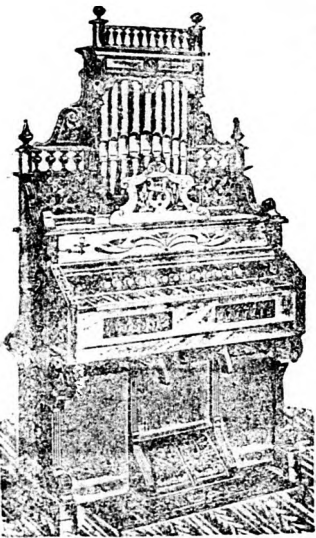
Orgona - Harmoniumok.

A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója
BUDAPEST, II., Lánchid-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismer! legkiválóbb minőségű összes húros-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezeség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányu (Rákóczi) Tárógató; általánosan elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakzerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszerről külön, kívánatra bérmentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszmuves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készit mindennemű könyvkötészeti, diszmuveikben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

Anyakönyveket, tartós jó kötésben. Szent Bibliát és emléklapokat különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.
Kéziratok befoglalására **táblákat**, melyek a szöszéken vagy temetéseknel előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számos e szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálak, — számítások a különleges munkákhoz, — mint *Disztáblák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánat szerinti-stylusban, levéltári trománytartó fedeleket*

Értesítés. Van szerencsém a t. közönség szives tudomására adni, hogy **Melocco Péter** budapesti betonáru gyáros debreceni fióktelepét saját számámra átvett **tetőfedési vállalatommal** egyesítve fogom tovább vezetni. A munkálatokat a legjobb munkaerőkkel és legjobb anyagokból készíttetem, miáltal t. rendelőim teljes meglegedését óhajtom elérni. Midőn tisztelettel kérem, hogy nagybecsű bizalmukkal **Lukács Vilmos** kitüntetni sziveskedjenek — **Debrecen, Hatvan-utca 5. szám.** Elvállalok = **beton-munkát** cement és gramindelemű nittó lapokkali burkolást, fayence-lap burkolást, műkö lépcsők és lábozatok készítését, csatornázásokat szab. karmantjus betoncsövekkel, hidak és áttereszek építését stb.

Tetőfedési munkák szabadalmazott Eternit asbest cement palával.

Aszfalt lemezzeli egyszerű és kettős ragasztott fedés. Facement tetők készítése. Nedves falak elszigetelése.

Állandó raktár: Kitünő minőségű Portland és román cementből, stuccatur és alabastrom gipszből, köfedél-lemezek elszigetelő lemezekből, tűzálló (chamotte)-tégia, Carbolineum, fedéllackok stb.

Amerikai Cottage-szivőlegrendszerű harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint
— a legolcsóbban szállit —

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, VIII., József-körút 15. szám.

Pianók.

Ára 120 kor.-tól fölfelé.
Részletfizetések 8 kor.-tól fölfelé

Pianinók.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.
= 5 évi = jótállás.

Pedálos-harmoniumok

mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkkel, templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló orgonák.

Tanerőknek külön százalék engedmény.

Baktai EGRY FERENCZ

== har nagöntő ==
Kis-Gejőcz, Ungmegeye.

A milleniumi kiállításon kitüntetve.

Hódmezővásárhelyen 1904-ben
== arany oklevelet nyert. ==

Ajánlja
harangöntő
mühelyét.

mely a legrégebb és a legjobb hírnevű az országban Teljes szavatosság mellett, szállit

harangokat

bárminő súlyban, nem-tetszőket feltétlenül visszavesz, a költségeket visszatéríti Árjegyzéket bérmentesen küld.

Nagyon sok elismerő irat.

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hang

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 467 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyet nekel való újra szerelését és vertvas-harang állványokak. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgál.
éremmel kitüntetve.

A „Neumann M.“ cég debreceni áruházáról.

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

Debrecen. Fő-tér, a magy. kir. postával szemben.

Áruházában levő mindennemű öltönyök, színre, minőségre és olcsósgra nézve első helyen állanak.

Kizárólag csak a tulajdonát képező eredeti modelljeiszerint készült férfi- fiu- és gyermekruhák vannak raktáron.

Minden darab saját mühelyében, személyes felügyelete alatt készül.

Az ország minden nagyobb városaiban hatalmas fiók-telepek.

Alapított 1845-ben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTÁTOTT 1845-ben.